

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 131/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Suomen Alkoholijuomakauppa ry (SAJK) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseen alkoholilain muuttamisesta, liittyen etämyyntiin, kotiinkuljetukseen ja markkinointiin.

Yleistä

Kannatamme muutosta, joka mahdollistaa Alkolle ja kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppatoimitukset kotiin.

Puollamme väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinoinnin sallimista, jonka tavoitteena on parantaa Suomeen sijoittautuneiden alkoholielinkeidon toimijoiden kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia Euroopan unionin sisämarkkinoilla.

Keskitymme lausunnossamme alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskeviin säännöksiin, ja esitämme niitä muutettavaksi, sillä hallituksen esityksessä asetetaan kotimaiset toimijat ulkomaisia heikompaan asemaan (käänteinen syrjintä) sekä heikennetään kotimaan myyntiä ja siten myös valtion verotuloja. Esitys luo kannusteen siirtää suomalaista yritystoimintaa muihin EU-maihin.

Esitys ei toteuta hallitusohjelmakirjauksia

Esityksessä ehdotetaan hallitusohjelmaan viitaten selkiytettäväksi vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla on oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä, kuitenkin muuttamatta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa.

Alkoholilain muutosesitys ei täytä hallitusohjelmakirjauksen mukaisia tavoitteita, sillä se ei olennaisesti selkiytä etämyyntiin liittyviä epäkohtia. Kuten lainsäädännön arviointineuvostokin lausunnossaan toteaa, *”esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, millä keinoin alkoholin etämyyntiin liittyviä valmisteveroja saataisiin perittyä nykyistä enemmän*”. Lisäksi esitys hallitusohjelmakirjauksen vastaisesti muuttaa Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa. Suomen Alkoholijuomakauppa ry:n jäsenyritysten pääasiallinen myyntikanava on Alko, ja ne ovat siten suoraan riippuvaisia Alkon asemasta ja toimintamahdollisuuksista, joita lakiesitys oleellisesti kaventaa.

Hallitusohjelmassa ilmaistaan tahtotila huolehtia Suomen markkinoiden toimivuudesta yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi, kehittämiseksi ja investointien houkuttelemiseksi. Tästä tahtotilasta piittaamatta etämyyntiä koskeva toteuttamismalli yksiselitteisesti heikentää suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja vääristää kilpailua ulkomaisiin verrattuna. Kuten lainsäädännön arviointineuvosto toteaa: *”valitussa vaihtoehdossa kotimaiset ja ulkomaiset alkoholin etämyyjät joutuvat epätasa-arvoiseen kilpailuasemaan. Myös esitysluonnoksessa mainitaan, että ehdotuksella voi olla*

negatiivisia vaikutuksia markkinoiden toimivuuteen, mikä voi heikentää kotimaisten toimijoiden asemaa.”

Syntyisi kaksi rinnakkaista myyntikanavaa, joissa olisi eri pelisäännöt

Mikäli alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti sallittaisiin alkoholilain muutosesityksen mukaisesti, Suomeen syntyisi luvanvaraisen myyntijärjestelmän rinnalle uusi villi kanava, johon ei kohdistuisi viranomaisvalvontaa ja joka ei olisi yhdenvertainen kotimaisten luvanhaltijoiden ja ulkomaisten toimijoiden välillä.

Ulkomaiset toimijat voisivat myydä kaiken vahvuisia alkoholijuomia ilman samoja velvoitteita kuin kotimaaisilla toimijoilla. Tämä niin sanottu käänteinen syrjintä muodostaa oikeudellisen riskin, jolloin kotimaiset toimijat voivat ryhtyä vaatimaan yhtäläisiä oikeuksia oikeusteitse, mikä puolestaan heikentää koko lupajärjestelmän uskottavuutta.

Hallituksen esityksessä ulkomaisen etämyyjän ainoa velvollisuus olisi merkitä pakkauksen päälle sen sisältävän alkoholijuomaa.

Jää epäselväksi, mitä tapahtuu, jos etämyyjä ei noudata tätä velvollisuutta tai ylipäättään alkoholimyyntiin liittyvää Suomen lainsäädäntöä. Esimerkiksi voimassa olevan **jätelain vaatimukset tuottajavastuusta** juomapakkausten kierrätyksessä yksiselitteisesti koskevat myös etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia (Jätelaki 48 §). Jätelain mukaan *säädettyjen velvollisuuksiensa täyttämiseksi tuottajan on liityttävä tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajayhteisöön tai perustettava sellainen yhdessä muiden tuottajien kanssa. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki pakkausmateriaalit.* (Jätelaki 62 §). Käytännössä kuitenkin kotimaiset maahantuojat/valmistajat maksavat ylläpitämässään juomapakkausten kierrätysjärjestelmässä myös kilpailijoidensa eli ulkomaisten etämyyjien ja matkustajatuonnin jätteistä koituvat miljoonien eurojen kulut. Lisäksi joissakin tapauksissa kotimaiselle maahantuojalle tulevat maksettavaksi myös ulkomaisen etämyyjän pullopantit kuluttajille. Tätä ei voida sallia.

Vaikka valmisteverotuslain mukaan etämyyjä on velvollinen suorittamaan valmisteverot Suomeen myydessään tänne etämyyntinä valmisteveron alaisia tuotteita, viranomaisten mukaan etämyynnistä maksetaan veroja vain harvoin. Edes syksyllä 2024 voimaan tullut ostajan ja myyjän yhteisvastuu ei ole muuttanut tilannetta. Alkoholilakiesityksessä etämyyjältä ei edellytetä rekisteröitymistä valvovalle viranomaiselle eikä huomioida sitä, että tosiasiaa etämyyjä olisi velvollinen paitsi tekemään Verohallinnolle ilmoituksen tuotteista, myös asettamaan vakuuden.

Vuoden 2025 alussa muuttunut tiedonkeruu on katkaissut Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaiseman tilastoraportoinnin alkoholin rajat ylittävistä etämyynneistä ja matkustajatuonnista. Tiedonkeruuaineisto vuodelta 2025 on kuitenkin olemassa, ja sen mukaan **ostot ulkomaisista nettikaupoista ovat yli viisinkertaiset verrattuna aiempaan.** Myös matkustajatuonti on aiempiin tuloksiin nähden yli kaksinkertaista. Yhteensä tilastoimaton kulutus vuonna 2025 oli tiedonkeruun pohjalta yli 138 miljoonaa litraa. Se tarkoittaa, että **kolmasosa suomalaisten nauttimasta alkoholista on hankittu Suomen ulkopuolelta.** Näistä alkoholiostoista ei makseta veroja, mutta haitat tulevat yhteiskunnan maksettaviksi. Laskennallinen verotulojen menetys tilastoimattomasta kulutuksesta oli vuonna 2025 yhteensä yli 804 miljoonaa euroa, kun mukaan luetaan myös juomapakkausvero.

Yhdenmukaiset alkoholin myynti- ja toimitusajat

Alkoholilain 42 § toisessa momentissa määritellään alkoholiyhtiön aukioloajat, jotka esityksessä olisivat myös Alkosta hankittujen juomien kotiintoimitusaikoja. Ulkomaisten etämyyjien kotiintoimitusajat olisivat samat kuin vähittäismyyntin luvanhaltijoilla eli 9-21 kaikkina päivinä.

Ehdotamme alkoholilain 42 § toista momenttia poistettavaksi kokonaan. Tasavertaisuuden vuoksi Suomessa tulee olla yhdenmukaiset alkoholin myyntiajat. Tämä mahdollistaa, että kaikki vähittäismyyntiä harjoittavat voivat itse määritellä omat aukioloaikansa sallittujen myyntiaikojen puitteissa. Siten myös juomien kotiintoimitusajat olisivat johdonmukaiset ja tasapuoliset.

Ratkaisuehdotukset

1) Etämyynti tulisi rajoittaa kotimaisten vähittäismyyntirajojen mukaisesti

Etämyyntin rajaaminen enintään 5,5/8 -tilavuusprosenttisiin juomiin toteuttaa hallitusohjelman kirjausten ja eduskunnan lausuman reunaehdot etämyyntin selkeyttämisestä. Kotimaisilla ja ulkomaisilla alkoholin myyjillä olisi samat pelisäännöt, ja Alkon asema niin kansanterveydellisesti kuin kilpailukykyisenä myyntikanavana turvattaisiin.

EU-oikeuden mukaan etämyyntiä voidaan rajoittaa, jos rajoitus perustuu yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen, kuten kansanterveyden suojelemiseen. Aikaisemman oikeuskäytännön perusteella alkoholikaupan rajoittaminen EU-alueella on mahdollista. Esimerkiksi EU-tuomioistuimen mukaan Suomen vähittäismyyntilupajärjestelmä on lähtökohtaisesti EU-oikeuden vastainen, mutta katsottu oikeutetuksi kansanterveyden vuoksi. Sama perusta mahdollistaa myös etämyyntin rajoittamisen.

Komission kantaa etämyyntin sallimisiksi Suomen vähittäismyyntirajojen puitteissa ei ole pyydetty osana notifiointia, joten rajoituksia ei ole yksiselitteisesti kielletty.

Kuten lakiluonnoksessakin todetaan, nimenomaan tämä toteuttamisratkaisu vahvistaisi myös markkinoiden toimivuutta, sillä jos ulkomaille toimiville tahoille annetaan suomalaisia laajempi oikeus myydä alkoholijuomia Suomessa, se voisi luoda kannusteita kotimaisille toimijoille siirtää toimintoja, työpaikkoja ja yhteisöverotuottoja toiseen jäsenvaltioon.

2) Etämyyjien rekisteröitymisvelvoite kirjattaisiin alkoholilakiin, samoin kuljetusyritysten velvollisuus tarkistaa, että Suomen voimassa olevaa lainsäädäntöä noudatetaan sekä valmisteverotuslain että jätelain osalta

Ruotsissa etämyyjien on rekisteröidyttävä verohallinnolle, ja tätä tulee edellyttää myös Suomessa. Lisäksi kuljetusyrityksille tulisi asettaa velvollisuus tarkistaa veronmaksun tunniste, ja etämyyntissä verovastuu tulisi laajentaa koskemaan myös kuljettajaa ja tuotteen hallussapitäjää.

Kuljetusyritysten tulisi myös ennen toimitusten vastaanottamista tarkistaa, että jätelain mukainen tuottajavastuu juomapakkausten kierrätyksestä toteutuu.

Kunnioittavasti

Suomen Alkoholijuomakauppa ry
Susanna Heikkinen
toiminnanjohtaja